

Delgivning av miljö- och bygglovsnämndens
svar på kommunikation inför beslut om
föreläggande utifrån länsstyrelsens granskning
av miljöbalkstillsynen

26

2023KS398

Sammanträdesdatum
2023-10-04

§ 128

Svar på kommunikation inför beslut om föreläggande utifrån länsstyrelsens granskning av miljöbalkstillsynen

Beslut

Miljö- och bygglovsnämnden antar *Svar på kommunikation inför beslut om föreläggande utifrån länsstyrelsens granskning av miljöbalkstillsynen* som sitt eget yttrande till Länsstyrelsen.

Miljö- och bygglovsnämnden delger kommunstyrelsen beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Länsstyrelsen genomförde den 18 april 2023 en granskning av miljö- och bygglovsnämndens tillsyn enligt miljöbalken i Härryda kommun. Länsstyrelsen avser att förelägga kommunen att redovisa flera uppgifter utifrån de brister Länsstyrelsen uppmärksammat. Innan beslut om föreläggande fattas har kommunen fått möjlighet att lämna synpunkter. Synpunkterna ska vara Länsstyrelsen tillhanda senast den 30 oktober 2023 och det bör framgå vilka brister som redan rättats till eller när de kan ha rättats till.

Det länsstyrelsen överväger att förelägga kommunen att redovisa samt miljö- och hälsoskydds förslag till kommentar framgår av det bilagda svaret.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 27 september 2023
- Svar på kommunikation inför beslut om föreläggande utifrån länsstyrelsens granskning av miljöbalkstillsynen
- Kommunikering inför föreläggande om miljöbalkstillsyn
- Rapport om uppföljning och utvärdering av miljöbalkstillsynen i Härryda kommun

Förslag till beslut på sammanträdet

Oskar Sköld (S) föreslår att miljö- och bygglovsnämnden delger kommunstyrelsen beslutet.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om miljö- och bygglovsnämnden bifaller Oskar Skölds förslag och finner att så sker.

Signatur justerande	Utdragsbestyrkande

Sammanträdesdatum
2023-10-04

Paragrafen är justerad

Signatur justerande	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

Miljö- och bygglovsnämnden

Datum
2023-09-27

Dnr
003-0001/99

Svar på kommunikation inför beslut om föreläggande utifrån länsstyrelsens granskning av miljöbalkstillsynen

Förslag till beslut

Miljö- och bygglovsnämnden antar *Svar på kommunikation inför beslut om föreläggande utifrån länsstyrelsens granskning av miljöbalkstillsynen* som sitt eget yttrande till Länsstyrelsen.

Ärende

Länsstyrelsen genomförde den 18 april 2023 en granskning av miljö- och bygglovsnämndens tillsyn enligt miljöbalken i Härryda kommun. Länsstyrelsen avser att förelägga kommunen att redovisa flera uppgifter utifrån de brister Länsstyrelsen uppmärksammat. Innan beslut om föreläggande fattas har kommunen fått möjlighet att lämna synpunkter. Synpunkterna ska vara Länsstyrelsen tillhanda senast den 30 oktober 2023 och det bör framgå vilka brister som redan rättats till eller när de kan ha rättats till.

Det länsstyrelsen överväger att förelägga kommunen att redovisa samt miljö- och hälsoskydds förslag till kommentar framgår av det bilagda svaret.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2023-09-27
- Svar på kommunikation inför beslut om föreläggande utifrån länsstyrelsens granskning av miljöbalkstillsynen
- Kommunikering inför föreläggande om miljöbalkstillsyn
- Rapport om uppföljning och utvärdering av miljöbalkstillsynen i Härryda kommun

Thomas Hammarlund
Miljöchef

Länsstyrelsen Västra Götaland
vastragotaland@lansstyrelsen.se.

Datum
2023-09-27

Dnr
003-0001/99

Svar på kommunikation inför beslut om föreläggande utifrån länsstyrelsens granskning av miljöbalkstillsynen

Länsstyrelsen genomförde den 18 april 2023 en granskning av miljö- och bygglovsnämndens tillsyn enligt miljöbalken i Härryda kommun. Länsstyrelsen avser att förelägga kommunen att redovisa flera uppgifter utifrån de brister Länsstyrelsen uppmärksammat. Innan beslut om föreläggande fattas har kommunen fått möjlighet att lämna synpunkter. Synpunkterna ska vara Länsstyrelsen tillhanda senast den 30 oktober 2023 och det bör framgå vilka brister som redan rättats till eller när de kan ha rättats till.

Nedan framgår vad länsstyrelsen överväger att förelägga kommunen att redovisa samt miljö- och bygglovsnämndens kommentar.

1. Skriftliga rutiner för hantering av jäv, intressekonflikter och bisyssla. Jävsrutinerna kan t ex bland annat omfatta avtal med annan kommun för handläggning av ärenden där jäv kan uppstå inom sektor samhällsbyggnad.

Kommentar: Nämnden anser att det är oklart om denna punkt avser nämnden eller verksamheten för miljö- och hälsoskydd.

På kommunens interna webbsida finns information om mutor och jäv. Specifikt för jäv och andra intressekonflikter hänvisas det till SKRs vägledning ”Om mutor och jäv - vägledning för anställda i kommuner, landsting och regioner”. Nämnden ser i dagsläget inget behov av avtal med någon annan kommun för att undvika jäv i beslutsfattandet. De beslut som tas i nämnden inom miljö- och hälsoskyddsområdet är inte av sådan art att detta behövs. I dagsläget finns inget sådant behov inom verksamheten för miljö- och hälsoskydd heller

Vad gäller bisyssla för tjänstepersoner så tas det upp i samband med nyanställning och medarbetarsamtal. Det finns information om bisyssla på kommunens interna webbsida samt blankett som ska fyllas i om någon önskar bisyssla. Detta anser vi räcker och det därmed inte behövs en skriftlig rutin för det. Informationen och blanketten bifogas.

2. Hur myndighetens budgetprocess ska förtydligas så att nämnden får ett tydligare ansvar för resurserna för den verksamhet som de har ansvar för.

Kommunen behöver också redovisa hur risken för jäv i sektorns budgetprocess ska undvikas.

Kommentar: Dessa frågor styr inte nämnden över. Nämnden kan informera kommunstyrelsen och förvaltningsledningen om frågan.

3. En aktuell kompetensförsörjningsplan. Planen ska innehålla en kartläggning av grundkompetenser samt specialkompetenser som behövs för att klara nämndens tillsynsuppdrag. Den ska också innehålla en analys av eventuella brister i kompetens och hur nämnden ska arbeta för att utveckla personalens kompetens i tillsynsfrågor.

Kommentar: Verksamheten för miljö- och hälsoskydd anser att man har en bra bild över vilken kompetens som behövs och saknas för uppdraget. En plan kan dock tas fram. Det görs i samband med arbetet med behovsutredningen för 2025-2027. Planen redovisas till länsstyrelsen i samband med att behovsutredningen redovisas.

4. En tillsynsplan för 2024 som är fastställd av ansvarig nämnd. Tillsynsplanen ska innehålla bl a följande:
 - a. En redovisning av hur nämnden förhåller sig till de fokusområden som redovisats i den nationella tillsynstrategin för miljöbalktillsyn.
 - b. En redovisning av hur resurstillgången ser ut för alla relevanta tillsynsområden för miljöbalktillsyn i förhållande till behovet och vilka åtgärder nämnden tänker vidta för att minska eventuell resursbrist, t ex genom extra resurser, ambitionssänkningar, prioriteringar, höjda avgifter eller annat.
 - c. En beskrivning av vilka resursbehov som prioriteras och skälen till det.
 - d. En redovisning av vilka konsekvenserna blir av att viss tillsyn prioriteras bort.

Kommentar: Tillsynsplanen för 2024 tas fram under hösten 2023. Den behandlas av nämnden i december 2023 eller januari 2024. Bedömningen är att tillsynsplanen kommer att omfatta ovanstående punkter. Tillsynsplanen lämnas till länsstyrelsen efter att den är behandlad i nämnden.

5. En redovisning av hur tillsynen ska genomföras för följande områden:
 - a. Tillsyn av från Länsstyrelsen överlåtna miljöfarliga verksamheter, avseende planerade besök och andra insatser, handläggning av ärenden samt uppföljning av konstaterade brister.
 - b. Tillsyn av små avlopp, inklusive remisshantering.
 - c. Tillsyn av ej anmälningspliktiga verksamheter, s.k. U-verksamheter.

Kommentar: Ovanstående punkter kommer att ingå i tillsynsplanen för 2024, se punkt 4.

6. En behovsutredning som visar tillsynsbehovet för 2024 - 2026. Utredningen ska vara godkänd av ansvarig nämnd. Utredningen ska innehålla bl a följande:

- a. Resursbehovet för alla relevanta tillsynsområden och tillsynsobjekt både avseende tid och kompetens.
- b. En beskrivning av hur nationella miljömål omarbetats till lokal nivå och hur tillsynsbehovet påverkas av dessa.
- c. Särskilda omständigheter i kommunen som påverkar tillsynsbehovet.

Kommentar: Behovsutredningen för 2024-2026 är redan tagen av miljö- och bygglovsnämnden. Behovsutredningen för 2025-2027 kommer att behandlas av nämnden i maj eller juni 2024. Då bedöms punkterna ovan ingå. Efter behandling i nämnden kan behovsutredningen lämnas till länsstyrelsen.

7. Kommunens plan för att installera ett mer stabilt ärendehanteringssystem med bl a mer kompletta register över tillsynsobjekten och tydligare översyn över aktuella ärenden för en effektiv tillsyn.

Kommentar: Det är oklart med vad länsstyrelsen menar med ”ett mer stabilt ärendehanteringssystem” samt ”mer kompletta register”. Det ärendesystem verksamheten har idag anser vi uppfyller kraven. Att det ska bytas ut beror framför allt på att det idag är sårbart, med tanke på att Härryda är de enda användarna och det är osäkert hur länge supporten kommer att finnas kvar.

8. En plan för hur rutiner, mallar för beslut etc. ska utvecklas så att de blir mer samstämmiga för de olika tillsynsområdena.

Kommentar: Verksamheten för miljö- och hälsoskydd arbetar kontinuerligt med att utveckla och förbättra rutiner, mallar och liknande. Syftet är bland annat för att de ska vara mer samstämmiga mellan de olika tillsynsområdena. Framför allt gör verksamheten det för att effektivisera arbetet och att besluten ska vara tydliga för dem de riktar sig till. En skriftlig plan för detta kan tas fram under hösten 2023 och lämnas till länsstyrelsen i slutet av 2023.

9. Verksamhetsberättelse för år 2023.

Kommentar: En verksamhetsberättelse tas fram för varje år. Den uppföljning som gjorts av verksamheten och redovisats för både kommunstyrelse, miljö- och bygglovsnämnd och förvaltningsledning har inte ifrågasatts. Verksamhetsberättelsen som görs ska enligt instruktionerna vara kortfattad. Miljö- och bygglovsnämnden anser att länsstyrelsen krav på vad som ska uppfyllas på denna punkt är oklart.

Normalt brukar verksamhetsberättelsen behandlas av nämnden i april. Därefter kan den skickas till länsstyrelsen.

10. En separat redovisning av genomförd tillsyn under 2023 av överlåtna tillsynsobjekt (B-verksamheter): Redovisningen ska visa på vilka besök som genomförts. Detta i form av dokumenterade inspektionsrapporter, eventuella yttranden över tillståndsprövningar, beslut rörande anmälan om ändring av miljöfarlig verksamhet samt beslut/meddelanden kopplade till inlämnade miljörapporter och besiktningrapporter

Kommentar: En sammanställning av genomförd tillsyn på B-objekten kan göras under januari 2024 och redovisas till länsstyrelsen därefter.

Thomas Hammarlund
Miljöchef

Kommunicering inför beslut om föreläggande- granskning av miljöbalkstillsynen i Härryda kommun

Detta är en kommunikation enligt 25 § förvaltningslagen. Ni får nedan ta del av de uppgifter som kan komma att ligga till grund för ett beslut om föreläggande.

Innan länsstyrelsen fattar beslut har ni möjlighet att lämna era synpunkter på underlaget, t ex om det saknas information eller om vi har missförstått något.

Synpunkterna ska vara Länsstyrelsen tillhanda senast 30 oktober 2023 och bör lämnas skriftligt, Det bör framgå om det finns brister som ni redan rättat till och för övriga brister när ni avser att rätta till dem.

Ni kan lämna era uppgifter på något av följande sätt.

- Använd vår e-tjänst komplettering eller yttrande i ärende. Ni får då en bekräftelse på att vi har mottagit era uppgifter. I e-tjänsten väljer ni Länsstyrelsen Västra Götaland och anger ert ärendes diarienummer 1263–2023. Ni hittar e-tjänsten på www.lansstyrelsen.se. Skriv komplettering eller yttrande i sökrutan och tryck på sök.
- Skicka e-post till vastragotaland@lansstyrelsen.se. Skriv diarienummer 1263–2023 och komplettering eller yttrande i ämnesraden.

Ärendet

Länsstyrelsen genomförde en granskning av kommunens miljöbalkstillsyn den 18 april 2023. Ni har fått ta del av Länsstyrelsens observationer i rapport med diarienummer 503-5934-2023 som skickades till er den 12 juni 2023.

Vid besöket framkom brister som Länsstyrelsen bedömer behöver åtgärdas för att uppfylla de krav som ställs i aktuell lagstiftning.

Länsstyrelsen överväger därför att förelägga Härryda kommun att redovisa följande:

1. Skriftliga rutiner för hantering av jäv, intressekonflikter och bisyssla. Jävsrutinerna kan t ex bland annat omfatta avtal med annan kommun för handläggning av ärenden där jäv kan uppstå inom sektor samhällsbyggnad.
2. Hur myndighetens budgetprocess ska förtydligas så att nämnden får ett tydligare ansvar för resurserna för den verksamhet som de har ansvar för. Kommunen behöver också redovisa hur risken för jäv i sektorns budgetprocess ska undvikas.
3. En aktuell kompetensförsörjningsplan. Planen ska innehålla en kartläggning av grundkompetenser samt specialkompetenser som behövs för att klara nämndens tillsynsuppdrag. Den ska också innehålla en analys av eventuella brister i kompetens och hur nämnden ska arbeta för att utveckla personalens kompetens i tillsynsfrågor.
4. En tillsynsplan för 2024 som är fastställd av ansvarig nämnd. Tillsynsplanen ska innehålla bl a följande:
 - a. En redovisning av hur nämnden förhåller sig till de fokusområden som redovisats i den nationella tillsynstrategin för miljöbalkstillsyn.
 - b. En redovisning av hur resurstillgången ser ut för alla relevanta tillsynsområden för miljöbalkstillsyn i förhållande till behovet och vilka åtgärder nämnden tänker vidta för att minska eventuell resursbrist, t ex genom extra resurser, ambitionssänkningar, prioriteringar, höjda avgifter eller annat.
 - c. En beskrivning av vilka resursbehov som prioriteras och skälen till det.
 - d. En redovisning av vilka konsekvenserna blir av att viss tillsyn prioriteras bort.
5. En redovisning av hur tillsynen ska genomföras för följande områden:
 - a. Tillsyn av från Länsstyrelsen överlåtna miljöfarliga verksamheter, avseende planerade besök och andra

- insatser, handläggning av ärenden samt uppföljning av konstaterade brister.
- b. Tillsyn av små avlopp, inklusive remisshantering.
 - c. Tillsyn av ej anmälningspliktiga verksamheter, s.k. U-verksamheter.
6. En behovsutredning som visar tillsynsbehovet för 2024 - 2026. Utredningen ska vara godkänd av ansvarig nämnd. Utredningen ska innehålla bl a följande:
- a) Resursbehovet för alla relevanta tillsynsområden och tillsynsobjekt både avseende tid och kompetens.
 - b) En beskrivning av hur nationella miljömål omarbetats till lokal nivå och hur tillsynsbehovet påverkas av dessa.
 - c) Särskilda omständigheter i kommunen som påverkar tillsynsbehovet.
7. Kommunens plan för att installera ett mer stabilt ärendehanteringssystem med bl a mer kompletta register över tillsynsobjekten och tydligare översyn över aktuella ärenden för en effektiv tillsyn.
8. En plan för hur rutiner, mallar för beslut etc. ska utvecklas så att de blir mer samstämmiga för de olika tillsynsområdena.
9. Verksamhetsberättelse för år 2023.
10. En separat redovisning av genomförd tillsyn under 2023 av överlåtna tillsynsobjekt (B-verksamheter): Redovisningen ska visa på vilka besök som genomförts. Detta i form av dokumenterade inspektionsrapporter, eventuella yttranden över tillståndsprövningar, beslut rörande anmälan om ändring av miljöfarlig verksamhet samt beslut/meddelanden kopplade till inlämnade miljörapporter och besiktningsrapporter

Länsstyrelsens bedömningar

Länsstyrelsens bedömningar bygger på det helhetsintryck av verksamheten som vi fått i samband med besöket 2023 genom att granska inskickade handlingar, ställa frågor vid gemensam genomgång med förvaltningsledning, samt vid intervjuer med personal och chefer. För mer information se bifogad inspektionsrapport.

I inspektionsrapporten finns ytterligare vägledning som inte omfattas av föreläggandet. Länsstyrelsen vill dock uppmuntra förvaltningen att ta till sig de vägledningar och rekommendationer som finns i inspektionsrapporten.

Observera att ni bara behöver skicka in era dokument en gång.

Ärendet kan komma att avgöras även om ni inte yttrar er.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta mig, Helena Laneby, för frågor på telefon 010-224 48 96 eller via e-post helena.laneby@lansstyrelsen.se. Ange ärendets diarienummer 503-1263-2023 i ämnesraden för e-post.

Det går även bra att ringa till Länsstyrelsens växel, telefon 010-224 40 00.

Helena Laneby

Handläggare

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilaga

Rapport om uppföljning och utvärdering av miljöbalkstillsynen i Härryda kommun dnr 503-5934-2023

Miljö- och bygglovsnämnden i Härryda kommun

miljo.halso@harryda.se

Rapport om uppföljning och utvärdering av miljöbalkstillsynen i Härryda kommun

Syfte och mål

Länsstyrelsen Västra Götaland besökte 2023-03-05 Miljö- och bygglovsnämnden i Härryda kommun för uppföljning och utvärdering av miljöbalkstillsynen.

Syftet var att följa upp om nämndens tillsyn genomförs enligt kommunallagen (2017:725), miljöbalken (1998:808), miljöbalkens proposition 1997/98:45 samt om de krav som anges i miljötillsynsförordningen (2011:13) uppfylls.

Länsstyrelsen följer upp om nämndens arbete utgår från de nationella miljömålen med mål nedbrutna till regionala och lokala behov. Uppföljningen syftar också till att stödja tillsynsmyndigheten genom att identifiera möjligheter till förbättringar, ge vägledning och lyfta fram goda exempel.

Målet med Länsstyrelsens uppföljning är ytterst att säkerställa en effektiv, rättssäker och likvärdig operativ tillsyn i hela landet.

Länsstyrelserna redovisar varje år till Naturvårdsverket, vilken tillsynsvägledning som genomförts och då särskilt uppföljning och utvärdering av kommunernas tillsyn och resultatet av denna. Detta enligt miljötillsynsförordningen kap 3 § 21.

Vid besöket granskades inte nämndens arbete med strandskyddstillsyn.

Sammanfattning

Miljö- och bygglovsnämnden är ansvarig för att kraven i lagstiftningen är uppfyllda och Länsstyrelsen förutsätter att ni fortsätter bedriva och utveckla ert arbete utifrån de diskussioner och lärdomar som vår uppföljning lett till. Det är viktigt att nämnden fortsätter arbetet med att säkerställa att kraven i ovan nämnda lagstiftningar är uppfyllda.

Som stöd i ert arbete att utveckla tillsynen så ska Länsstyrelsen enligt miljötillsynsförordningen 3 kap 16 § ge er tillsynsvägledning. Vi vill uppmuntra er att vid behov be om detta.

Länsstyrelsen sammanfattar sin granskning av Miljö- och bygglovsnämnden i nedanstående punkter. Som underlag för granskningen har Länsstyrelsen redovisat dokumentation samt intervjuer med företrädare för nämnd, ledning och tillsynshandläggare.

- Verksamhet Miljö- och hälsoskydd ingår i Sektor samhällsbyggnad. Det finns en inbyggd risk för jäv eftersom sektorn även ansvarar för driften av många av de objekt som miljö- och hälsoskydd bedriver tillsyn över.
- Verksamheten leds av en separat miljö- och bygglovsnämnd.
- Det saknas dokumenterad jävsrutin.
- Nämnden har inget budgetansvar och kan inte begära pengar till tillsynen. Eftersom Sektorchef fördelar budget mellan verksamheterna kan det uppstå jäv kring budgetarbetet.
- Delegationsordningen är aktuell och det finns långtgående delegation till miljöchef samt inspektörer.
- Det finns en aktuell behovsutredning och en aktuell tillsynsplan. Enligt behovsutredningen råder det en mycket stor resursbrist för miljöbalkstillsynen.
- Det anges inga konsekvenser, i exempelvis tillsynsplanen, av de nedprioriteringar som behöver göras för att kompensera för den resursbrist som finns inom miljöbalkstillsynen.
- Nämnden använder förhandsdebitering för vissa tillsynsobjekt och har möjlighet till extra timavgifter vid behov.
- Uppföljningen av nedlagd tid är inte tillräckligt tydlig för att kunna utläsa hur stor avgiftsfinansieringsgraden är, för att ge ett bra underlag för behovsutredning eller för att kunna användas till uppföljning av verksamheten.
- Det finns personal med god kompetens och vilja att bedriva god tillsyn och göra miljönytta.
- Det saknas en kompetensutvecklingsplan.
- Kommunen planerar att byta till ett mer modernt ärendehanteringssystem, då nuvarande system är svårarbetat.
- Det finns vissa rutiner för hur ärenden ska handläggas, men de är inte samstämmiga för olika tillsynsområden.
- Kommunen bör motivera sina beslut ordentligt i själva beslutet i stället för att yttra sig över överklagandet när ett ärende skickas vidare för prövning. Överklaganden kan i vissa fall sannolikt förhindras med en tydligare motivering i besluten.

- Kommunen har inte bedrivit systematisk tillsyn av ej anmälningsskyldiga miljöfarliga verksamheter (U) sedan 2016. Tillsynen av anmälningsskyldiga miljöfarliga verksamheter (C) finns inte med i tillräcklig omfattning. Det finns brister i tillsynen av tillståndsskyldiga miljöfarliga verksamheter (B) som överlåtits från Länsstyrelsen till kommunen.
- Arbetssätten inom miljöskyddstillsynen skiljer sig åt och det saknas teamkänsla och samsyn i gruppen.
- Hälsoskyddstillsynen är under uppbyggnad då den under många år varit nedprioriterad. Den tillsyn som bedrivs präglas av god ambition och samsyn mellan handläggarna.
- Kommunen har satt en hög åtgärdstakt för enskilda avlopp vilket kräver mer resurser. I nuläget bedrivs ingen systematisk, planerad tillsyn trots avsatta 2,5 årsarbetskrafter.
- Kommunen bör se över sitt arbetssätt för små avlopp vid yttrande för bygglov och förhandsbesked.

Länsstyrelsen kommer att följa upp sina observationer i ett nytt ärende med krav mot nämnden att åtgärda brister. I det ärendet kommer nämnden att först få möjlighet att yttra sig, lämna nya kompletteringar och rätta de uppgifter som Länsstyrelsen kan ha missuppfattat innan vi fattar beslut. Vi avslutar i och med denna rapport detta ärende med ärendebeteckning 503-5934-2023.

Inbjudna personer och granskade underlag

Länsstyrelsen bjöd i sin skrivelse inför besöket in följande att vara med vid granskningen:

- Ansvariga politiker, förslagsvis ordförande och vice ordförande i ansvarig nämnd.
- Ansvarig chef.
- Handläggare inom verksamhetsområdena miljöskydd och hälsoskydd och livsmedel.
- Representant från kommunledningen till redovisningen av resultatet.

Deltagare från kommunen vid besöket var:

- Martin Tengfjord, ordf. Miljö- och bygglovsnämnden
- Grim Pedersen, 1:e vice ordf. Miljö- och bygglovsnämnden (sammanfattningen kl 15.30)
- Lena Fredriksson, 2:e vice ordf. Miljö- och bygglovsnämnden
- Thomas Hammarlund, verksamhetschef Miljö- och hälsoskydd

- Axel Andersson, miljö- och hälsoskyddsinspektör
- Lotta Frost, miljö- och hälsoskyddsinspektör
- Johanna Karlsson, miljö- och hälsoskyddsinspektör
- Linda Widberg Östberg, miljö- och hälsoskyddsinspektör
- Thomas Gideflod, miljö- och hälsoskyddsinspektör
- Ulrika Ljungman, miljö- och hälsoskyddsinspektör

Deltagare från Länsstyrelsen var:

- Lotta Sahlin Skoog, Miljöskyddsavdelningen
- Helena Laneby, Miljöskyddsavdelningen
- Yusra Moshtat, Miljöskyddsavdelningen
- Ylva Fredriksson, Miljöskyddsavdelningen

Länsstyrelsen begärde i sin skrivelse även in följande underlag vilka granskades före besöket:

Övergripande

- Redovisning av den kommunala organisationen, både på nämnd och förvaltningsnivå.
- Dokumenterad rutin avseende jäv/opartiskhet/intressekonflikt, samt underlag som visar att rutinen följs.
- Behovsutredning för 2023–2025.
- Kontroll/Tillsynsplan för 2023.
- Delegationsordning.
- Verksamhetsuppföljning för 2022 samt jämförelse med planen för 2022.

Miljöbalkstillsyn

- Förteckning över dokumenterade handläggningsrutiner miljöbalken samt två exempel rörande miljöskydd och två exempel hälsoskydd.
- Taxan för miljöbalkstillsyn samt underlag som visar hur taxan är beräknad.
- De tre senaste inspektionsrapporterna från tillsynsbesök på hälsoskyddsobjekt respektive miljöskyddsobjekt (C- samt B-objekt).
- De tre senaste besluten rörande små avlopp (till exempel tillstånd, föreläggande, förbud).
- De tre senaste klagomålsärendena (utdrag ur diariet samt beslut) rörande hälsoskydd- respektive miljöskyddsobjekt.
- De två senaste anmälningsärendena inklusive beslut rörande hälsoskydd (§ 38) respektive anmälningspliktig miljöfarlig verksamhet (C) samt tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet (B).

Dessutom begärdes följande kompletteringar in innan besöket:

- Anmälningssärenden miljöskydd
- Inspektionsrapporter för miljöskydd

Efter Länsstyrelsens besök har följande kompletteringar skickats in:

- Underlag för behovsutredning
- Redovisning för regionalt miljömål för åtgärdstakt för avlopp
- Årshjul för budgetprocessen
- Uppdaterad behovsutredning för 2024–2026

Organisation och samordning, opartiskhet utifrån kommunallagens krav

Bestämmelser i kommunallagen och miljötillsynsförordningen anger att en nämnd inte får utöva tillsyn utifrån lag eller andra författningar över sådan verksamhet som nämnden själv bedriver. En förtroendevald eller anställd hos kommunen är jävig, om ärendet rör tillsyn över sådan kommunal verksamhet som hon eller han själv är knutentill.

Regeringsformen och förvaltningslagen slår fast att förvaltningsmyndigheterna ska iakttä saklighet och opartiskhet i sin verksamhet.

Uppgifter som framkom vid granskningen

Verksamhet Miljö- och hälsoskydd ingår i Sektor samhällsbyggnad. Miljö- och hälsoskydd och verksamhet Plan- och bygglov leds av en separat miljö- och bygglovsnämnd.

Sektorn har dessutom bland annat även ansvar för trafik, exploatering och kommunens fastigheter. Dessa verksamheter ligger under kommunstyrelsen. Det finns en chef för sektor samhällsbyggnad men ingen miljö- och byggchef utan miljöchef rapporterar direkt till sektorchef.

Jurist finns inom sektorn.

Det finns inga framtagna rutiner för hantering av jäv, intressekonflikter och bisyssla. För nämnden tas frågan om jäv upp vid varje sammanträde men det finns ingen dokumenterad jävsrutin.

Härryda kommun saknar avtal med annan kommun om byte av tjänster för att användas vid exempelvis jäv.

Nämnden har inget budgetansvar. Kommunfullmäktige fastställer nämndens budget. Kommunstyrelsen beslutar om budgetramar för sektorn. Sektorschefen fördelar budgeten till de olika verksamheterna. Förvaltningens förslag till VP/budget lämnas sedan åter till KS för beslut. Om nämnden vill begära extramedel diskuteras det i de politiska grupperna som lyfter till kommunstyrelsen som i sin tur lyfter det vidare till kommunfullmäktige där budgeten tas.

Det finns en inbyggd konflikt eftersom miljö- och hälsoskydd organisatoriskt tillhör Sektor samhällsbyggnad som även ansvarar för driften av många av de objekt som verksamheten bedriver tillsyn över. Det kan även uppstå konflikter då sektorschefen fördelar budgeten till de olika verksamheterna.

Länsstyrelsen ger följande vägledning

Länsstyrelsen rekommenderar att kommunen ser över budgetprocessen så att budgeten för tillsyn hanteras fristående från budgeten för drift av verksamheter. Nämnden bör få möjlighet att begära pengar till den verksamhet som nämnden ansvarar för.

Nämnden bör ta fram en rutin för hur risken för jäv ska hanteras.

Länsstyrelsen har sammanställt grundläggande krav som en kommunal organisation bör uppfylla för att undvika att riskera att jävsförhållanden ska uppstå. Härryda kommun behöver arbeta vidare för att uppfylla dessa krav:

Delegation

Kommunens reglemente och delegationsordning skall vara utformade så att det finns en tydlig uppdelning av driftsansvar och tillsynsansvar. Samma personer (tjänstemän och förtroendevalda) som ska eller kan komma att fatta beslut i tillsynsfrågor skall inte ha beslutsrätt när det gäller driftsfrågor av sådana anläggningar som den kommunala tillsynsmyndigheten har tillsyn över.

Personalansvar och lönesättning

Tjänsteman som arbetar med tillsynsfrågor skall inte stå i direkt beroendeställning till chef som samtidigt har driftansvar. Den chef som sköter rekrytering samt har ansvar för lönesättning, utvecklingssamtal, kompetensutveckling eller dylikt för tillsynspersonal får inte samtidigt ansvara för personal och anläggningar som kan bli föremål för tillsyn.

Ekonomi

Den person eller den nämnd som har budgetansvar för anläggningar eller verksamheter som kan bli föremål för tillsyn från den kommunala tillsynsmyndigheten skall inte samtidigt ha budgetansvar för tillsynspersonalen. Medel till tillsyn skall äskas hos fullmäktige, fristående från äskande av medel för anläggningar och verksamheter som omfattas av tillsynen.

Befogenheter för personal

Handläggare som arbetar med miljöbalkstillsynen ska ha rätt befogenheter att fattabeslut i ärenden. Enligt Kommunallagen 6 kap §§ 37–39 och 7 kap §§ 5–8 får nämnden delegera sin beslutsrätt till bl a tjänstemännen.

Uppgifter som framkom vid granskningen

Delegationsordningen antogs i januari 2023 och ses över vid behov. Nämnden har beslutat om långtgående delegation till miljöchef samt inspektörer. Miljöchef har delegation på samtliga vitesbelopp.

Miljö- och hälsoskyddsinspektörerna är anställda av miljöchefen.

Vid semester och liknande delegerar miljöchef beslutsansvar till en tillförordnad chef, vanligtvis en inspektör. Det framgår inte av delegationsordningen om sektorchefen kan ersätta miljöchef.

Listor över beslutade delegationsärenden följs upp vid varje nämnd. Det är få miljöärenden som dras på nämnden, bygglovsärenden tar stor del av nämndssammanträdena. Verksamhet Miljö- och hälsoskydd försöker ta med information om ärenden och nämnden kan själva ge förslag på ärenden de vill få en dragning av. Ett exempel var rapport över tillsynsprojekt av skolor och förskolor som nämnden lyfte som en bra informationspunkt.

Länsstyrelsen ger följande vägledning

Det framgår inte klart i delegationsordningen om sektorschef kan ersätta miljöchef vid dennes frånvaro. Nämnden bör kontrollera att sektorschef inte kan ersätta miljöchef vid beslut för att undvika risken för jäv.

Mål för miljöbalkstillsynen utifrån miljöbalkens krav

Enligt miljöbalken 26 kap 1 § ska tillsynen säkerställa syftet med balken och föreskrifter som meddelats med stöd av balken.

Länsstyrelsen följer upp hur kommunens planering, genomförande och uppföljning av tillsynen kopplar till beslutade mål utifrån miljöbalkens krav på nationell, regional och/eller lokal nivå.

Uppgifter som framkom vid granskningen

Nyckeltal finns för verksamheten såsom handläggningstid, NKI och liknande. Kommunen följer den nationella tillsynsstrategin.

Verksamheten har inga av nämnden fastställda delmål för tillsynen men försöker formulera egna tillsynsmål. Tidigare har man till exempel inte jobbat så strategiskt med förorenade områden men har nu gjort kopplingar mot miljömålet giftfri miljö.

Tidigare uppsatt mål kring tillsyn av små avlopp var att alla avlopp i kommunen skulle ha en reningsfunktion som säkerställer att näringsämnen och bakterier reduceras till accepterade nivåer till år 2025. I tidigare behovsutredning sattes därför behovet till ca 8–9 tjänster på små avlopp. När Länsstyrelsen efterfrågade på vilken grund målet är satt framkom att det var från ett regionalt miljömål. Vid kontroll med handläggare på länsstyrelsen som arbetar med miljömålsuppföljning framkommer att det aldrig funnits ett sådant regionalt mål.

Målet för arbetet med små avlopp har nu ändrats till att genomföra tillsyn av 200 avlopp årligen.

Länsstyrelsen ger följande vägledning

Nämnden bör arbeta vidare för att tydliggöra vilka som är de stora miljöproblemen och utmaningarna i kommunen. De lokala målen behöver få ett tydligt genomslag i nämndens tillsynsplanering för att nyttan av tillsynsarbetet ska bli så stor som möjligt. De lokala målen behöver inte vara unika för Härryda kommun men behöver ha en tydlig koppling till de lokala förutsättningar som finns i kommunen.

Målen som sätts för tillsynsarbetet måste vara rimliga att uppnå och väl förankrade. Målen behöver även stämmas av mot exempelvis regionala miljömål eller mot mål som är satta av andra vägledande myndigheter.

Behovsutredning och tillsynsplan, tillgång till personal

I miljötillsynsförordningen (MTF) kap 1 §§ 6–8 finns bestämmelser om att det hos den kommunala nämnden ska finnas en utredning om tillsynsbehovet, föras register över tillsynsobjekten samt upprättas en tillsynsplan.

Vid uppföljningen tittar Länsstyrelsen på hur stora personresurser som finns att tillgå för miljöbalktillsynen. Behovsutredning och tillsynsplan ingår som ett underlag i uppföljningen.

Uppgifter som framkom vid granskningen

Kommunens behovsutredning är 3-årig. Behovsutredningen för 2024–2026 redovisades på plats och senare som inskickad komplettering. Det

material som Länsstyrelsen granskat inför besöket var behovsutredning för 2022–2025. Behovsutredningen antas i nämnden och skickas för kännedom till kommunstyrelsen. Enligt den nya behovsutredningen för 2024–2026 finns ett behov av ca 13 årsarbetare inom miljöbalkstillsynen. Behovet för 2023 enligt den tidigare behovsutredningen angavs till 16,3 årsarbetare. Behovet har minskat till 2024 då främst ambitionsnivån för tillsyn av små avlopp ändrats.

Sannolikt är dock behovsutredningen inte heltäckande då det finns områden som exempelvis trafikbuller som inte finns med i behovsutredningen.

Inom det behovsprioriterade arbetet bedöms följande områden särskilt viktiga att lyfta fram:

- Arbetet med förorenade områden
- Tillsyn inom vattenskyddsområden
- Tillsyn av små avlopp och U-verksamheter
- Deltagande i plan- och bygglovsarbete

I 2023 års budget ryms 14 årsarbetare, fördelat på 1 chef, 2 administrativa handläggare och 11 livsmedels- och miljöinspektörer, varav 7,8 årsarbetare för miljöbalkstillsyn. Det råder alltså en stor resursbrist inom miljöbalkstillsynen. Inför 2024 är resursbristen alltså drygt 5 årsarbetare inom miljöbalkstillsynen om inte mer resurser tillförs.

Kommunen har beaktat den nationella tillsynstrategin i behovsutredning och tillsynsplan.

Tillsynsplanen omfattar år 2023. Den är antagen av miljö- och bygglovsnämnden. I planen anges vad som kommer att prioriteras men mycket lite skrivs om vad som inte prioriteras. Det anges inga konsekvenser för de nedprioriteringar som görs.

Länsstyrelsen ger följande vägledning

Styrdokumentet som behovsutredning och tillsynsplan har utvecklats och förbättrats på senare år. Det är bra att Miljösamverkan Västs mall används.

Behovsutredningsprocessen är inte synkroniserad med budgetprocessen då budgeten fastställs av kommunstyrelsen som inte fastställer behovsutredningen.

En nämnd bör enligt Länsstyrelsens uppfattning kunna äska medel för att kunna uppfylla sin tillsynsplan. Nämnden har en god och aktuell bild av tillsynsbehoven vilket ska ligga till grund för de prioriteringar som behövs göras. Det kan vara svårt att som ansvarig nämnd styra verksamheten när nämnden inte själv kan påverka budgeten genom att äska medel.

Behovsutredningen och tillsynsplanen visar på att det råder en stor personalbrist på kontoret. Kommunen behöver vidta åtgärder så att resurserna för tillsyn bättre motsvarar behovet för tillsynen.

Det saknas underlag i form av motivering till varför olika branscher prioriteras kopplat till miljöstatus och miljöpåverkan i tillsynsplanen. Det är viktigt att visa att med rätt tillsyn kan man bidra till ett bättre miljömålsarbete.

Miljö- och bygglovsnämnden bör fortsätta sitt arbete med att utveckla styrdokumentet och koppla resursbehov samt prioriteringar till de miljömål och miljöutmaningar som finns i kommunen. Nämnden bör fortsätta att utveckla behovsutredningen utifrån erfarenheter från tillsynen. Även konsekvenser av ej genomförd tillsyn bör synas i behovsutredningen.

I tillsynsplanen behöver det bli tydligare vad som prioriteras bort och vilka konsekvenser det får. Kommunen uppmanas i tillsynsplanen analysera hur differens mellan behov och faktiska tillsynsresurser ska hanteras (budgetäskanden, prioriteringar, ambitionssänkningar etc.).

Finansiering och avgifter utifrån miljöbalkens krav

Finansieringen av tillsynen sker dels genom avgifter, dels genom skattemedel. Regeringen understryker i proposition till Miljöbalken (1997/98:45) vikten av att myndigheternas verksamhet i möjligaste mån avgiftsfinansieras. Tillsynen över hela miljöbalkens område bör som huvudprincip vara avgiftsfinansierad.

Uppgifter som framkom vid granskningen

Nämnden använder sig av SKR:s modell för avgiftsfinansiering, taxan uppdaterades senast 2021. Nämnden använder förhandsdebitering och har möjlighet till extra timavgifter vid behov. Timtaxan är för närvarande 1140 kr med möjlighet till årlig indexjustering.

Avgiftsfinansieringsgraden är oklar då det genom tidsredovisningen inte kan utläsas vilken tid som lagts på miljöbalkstillsyn. Nämnden hade ett underskott förra året på ca 1 miljon.

Länsstyrelsen ger följande vägledning

När Länsstyrelsen granskade taxan upptäcktes att kommunen hänvisar till upphävda föreskrifter gällande cisterner. Föreskrifterna 2017:5 är ersatta av 2021:10.

Miljö- och bygglovsnämnden bör fortsätta att använda taxorna som ett sätt att finansiera tillsynen och hela tiden utveckla avgiftsnivåer och taxans upplägg för att få en så lättanvänd och effektiv taxa som möjligt.

Kommunen bör hitta ett sätt att räkna ut sin avgiftsfinansieringsgrad, alltså i vad mån tillsynsintäkterna motsvarar de faktiska kostnaderna för tillsynen.

Uppföljning av genomförd tillsyn

Enligt miljötillsynsförordningen 1 kap 12 § ska en operativ tillsynsmyndighet årligen följa upp och utvärdera sin tillsynsverksamhet.

Uppgifter som framkom vid granskningen

Den uppföljning av verksamheten som redovisades var mycket kortfattad i form av en presentation som visats för nämnden. I uppföljningen fanns en redovisning av vad som prioriterats och vad som prioriterats bort, bl a hade nästan ingen tillsyn på U-verksamheter och små avlopp genomförts 2022. Uppföljningen innehöll också bl a ärendestatistik och ett antal nyckeltal som följs upp. Utifrån det material som redovisats är det svårt att se hur uppföljningen av tillsynen påverkar nästa års planering.

Länsstyrelsen ger följande vägledning

Kommunen bör utveckla sin uppföljning så att den kopplas till prioriterade mål och insatser i tillsynsplanen. Detta för att göra det tydligt för nämnd och kommunstyrelse vilken tillsyn som genomförts, vilken tillsyn som inte genomförts och konsekvenser av det. Denna uppföljning ska i sin tur påverka utredningen av resursbehovet för kommande år.

Kommunen bör utveckla sin uppföljning av genomförd tid så att behovsutredning och tillsynsplan kan stämmas av mot faktiskt nedlagd tid.

Kompetens och kompetensutveckling

En operativ tillsynsmyndighet ska enligt miljötillsynsförordningen 1 kap. 9 § bedriva tillsynsarbetet effektivt och myndigheten ska utveckla personalens kompetens.

Uppgifter som framkom vid granskningen

Det finns personal med god kompetens och vilja att bedriva god tillsyn och göra miljönytta. En jurist finns tillgänglig inom kommunen som tillfrågas vid behov

En kompetensutvecklingsplan saknas.

Länsstyrelsen ger följande vägledning

Länsstyrelsen rekommenderar att en kompetenskartläggning och plan tas fram. Vi bifogar exempel på hur sådana kan se ut.

Miljösamverkan Sverige (länsstyrelsernas samverkansorgan) har tagit fram en webbaserad grundläggande miljöbalksutbildning som med fördel kan användas. [Utbildning i grundläggande miljöbalkstillsyn - Miljösamverkan Sverige \(miljosamverkansverige.se\)](https://www.miljosamverkansverige.se)

Resursbehovet för kompetensutveckling behöver finnas med i behovsutredningen och tid behöver avsättas i tillsynsplan/verksamhetsplan.

Ärendehantering, tillsynsrapporter och beslut, åtgärder vid bristande efterlevnad

Vid uppföljningen granskar Länsstyrelsen hur ärendebalansen ser ut inom nämndens område samt om det finns rutiner och mallar för att underlätta handläggningen.

Vid uppföljningen granskas några tillsynsrapporter och beslut samt några klagomålsärenden.

Uppgifter som framkom vid granskningen

Ärendehanteringssystemet Adam har funnits länge i kommunen. Alla objekt har ett diarienummer och ärenden kopplas därefter till samma diarienummer. Hanteringen gör att det ligger många ärenden öppna vilket gör det svårjobbade för inspektörerna. Personalen håller på att försöka städa upp i systemet och avslutade under föregående år 1614 ärenden. Kommunen planerar att byta till ett mer modernt ärendehanteringssystem.

Det finns vissa rutiner för hur ärenden ska handläggas, men de är inte samstämmiga för olika tillsynsområden. Personalen arbetar med att ta fram fler mallar för beslut etc. Det finns goda möjligheter att stämma av med chef om så behövs.

I de ärenden som redovisats är det tydligt vad som är en inspektionsrapport och vad som är ett beslut om att vidta åtgärd. Det finns inga

”dolda krav” i rapporterna. Avgiftsbesluten finns kopplade till fakturorna för tillsynsavgiften.

I en del beslut så är motiveringen väldigt kortfattad vilket kan göra det svårt att förstå varför kraven ställs. Det medför också större risker att besluten överklagas.

Länsstyrelsen ger följande vägledning

Kommunens ärendehanteringssystem gör arbetet svåröverskådligt och det är svårt att följa ett ärende och hitta exempelvis handläggningstider. Kommunen behöver arbeta för att få ett funktionellt system som underlättar arbetet.

Länsstyrelsen vill framhålla vikten av att verksamhetens rutiner är ändamålsenliga och att det säkerställs att rutinerna används så att tillsynsmetoder, beslut och bedömningar blir likvärdiga. Verksamhet miljö- och hälsoskydd behöver också arbeta mer med samsyn inom och mellan olika tillsynsområden.

Ett arbetssätt som länsstyrelsen försöker implementera är tvåpartshandläggare för att kunna lära av varandra och få ytterligare en granskning av exempelvis rapporter.

Kommunen bör ta fram rutiner för att i ett tidigt skede komma till avslut av klagomålsärenden genom att fatta beslut, antingen med krav på åtgärder, eller om att inte vidta någon åtgärd. Detta för att förkorta handläggningstiderna och göra det mer rättssäkert för alla inblandade.

De försiktighetsmått som används i beslut behöver vara motiverade och kopplade till laghänvisning. När det gäller utformningen av ett föreläggande behöver det vara preciserat och tydligt till sitt innehåll. Den föreläggandet är ställd till måste kunna utläsa vad beslutet innebär och vad den behöver göra för att uppfylla det. Det får inte vara oklart vilka åtgärder verksamheten ska utföra. Adressaten måste också ha faktisk och rättslig rådighet att vidta de åtgärder som föreläggandet kräver. Genom tydligare beslut som är välmotiverade kan antalet överklagningsärenden förhoppningsvis minskas.

Myndigheten ska genom underrättelse eller beslut alltid besvara en anmälan. Eftersom den anmälda verksamheten får påbörjas tidigast sex veckor efter att anmälan har gjorts innebär det att tillsynsmyndigheten behöver besvara anmälan inom denna tid. Det är möjligt för myndigheten att förlänga tiden men då bör verksamhetsutövaren få beslut om detta.

Länsstyrelsen har fått följande synpunkter från rättsenheten på Länsstyrelsen:

Överlämnande av överklaganden sker på ett tillfredsställande sätt. En önskan är att kommunen gärna får lyfta ut beslutet som överklagas (inklusive alla beslutsbilagor) och ladda upp det separat från resten av akten. Det är annars svårt för Länsstyrelsen att hitta själva beslutet.

När en avgift har överklagats ska den taxa och timtaxa som har tillämpats för avgiften skickas med och även själva besluten om att anta/fastställa taxan/timtaxan.

Det är önskvärt att kommunen motiverar sitt beslut ordentligt i själva beslutet i stället för att yttra sig över överklagandet. Länsstyrelsen behöver ge klaganden tillfälle att yttra sig över yttrandet, vilket medför extra administration. Överklaganden kan i vissa fall sannolikt förhindras med en tydligare motivering.

Tänk på att överklaganden ska överlämnas skyndsamt till överinstansen enligt 46 § förvaltningslagen. Med skyndsamt menas så snart som möjligt, men åtminstone inom en vecka. Det är inte godtagbart att avvakta med att överlämna överklagandet för att hinna skriva ett yttrande.

Genomförande av tillsyn

Den kommunala nämnden har ett ansvar att genomföra obligatorisk tillsyn i tillräcklig omfattning.

Enligt miljöbalken 26 kap 1 § ska tillsynen säkerställa syftet med balken och föreskrifter som har meddelats med stöd av balken.

Tillsynsmyndigheten skall för detta ändamål på eget initiativ eller efter anmälan i nödvändig utsträckning kontrollera efterlevnaden av miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse. I fråga om miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet som omfattas av tillstånd skall tillsynsmyndigheten även fortlöpande bedöma om villkoren är tillräckliga.

Tillsynsmyndigheten ska dessutom, genom rådgivning, information och liknande verksamhet, skapa förutsättningar för att balkens ändamål skall kunna tillgodoses. Lag(2005:182).

Enligt 26 kap 2 § ska Tillsynsmyndigheten anmäla överträdelse av bestämmelser i balken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten, om det finns misstanke om brott.

Miljöskyddstillsynen

Uppgifter som framkom vid granskningen

I kommunen finns enligt miljö- och hälsa ca 12 B, 86 C och minst 400 U-verksamheter som kommunen har tillsynsansvar för.

Enligt inlämnad ärendestatistik utfördes under år 2022 38 inspektioner på C, 8 inspektioner på B och 26 inspektioner på U.

En stor del av den genomförda tillsynen på mindre U-verksamheter under senare år är händelsestyrd och har initierats via klagomål eller liknande. Register och plan för tillsyn av U-verksamheter saknas vilket gör tillsynen på bortprioriterade områden såsom jordbruk eftersatt. Senaste gången det gjordes systematisk tillsyn av U-verksamheter var 2016.

Mycket av den genomförda tillsynen är händelsestyrd och handläggarna hinner inte göra proaktiv tillsyn och det förekommer en del klagomål. Enligt inlämnad statistik kom det in 81 klagomålsärenden 2022.

Anmälningssärenden avgörs inte alltid inom de lagstadgade 6 veckorna, inga beslut om förlängd handläggningstid tas.

Arbetsätten inom miljöskyddstillsynen skiljer sig åt och det saknas teamkänsla och samsyn i gruppen.

Inspektionsrapporter och beslut följer inte någon mall utan ser olika ut beroende på vilken inspektör som har handlagt ärendet. På något ställe fattas laghänvisning och i andra är motiveringarna i besluten kortfattade och försiktighetsmått saknar motivering i bedömningen.

Länsstyrelsen ger följande vägledning

Kommunen behöver påbörja arbetet med uppsökande tillsyn på mindre verksamheter. Det är viktigt att tillsyn bedrivs för att förebygga klagomål. Klagomål tenderar till att ta både tid och resurser från handläggarna.

Kommunen bör arbeta med att få fram rutiner för det händelsestyrda arbetet så att tid frigörs för den planerade tillsynen av C- och U-verksamheter. Det är viktigt att i ett inledningskede arbeta för att få fram kompletta tillsynsregister med bedömningar av vilka tillsynsinsatser som ska göras och hur mycket tid som behövs.

Överlåten tillsyn enligt miljötillsynsförordningen

För att Länsstyrelsen ska kunna överlåta tillsyn till den kommunala nämnden ska enligt Miljötillsynsförordningen 1 kap. 20 § hänsyn tas till nämndens förutsättningsrätt uppfylla kraven i 1 kap 6–12 §§ samma förordning, förutsättningarna att utöva tillsyn över tillsynsobjektens hantering av kemiska produkter samt att nämndorganisationen inte strider mot bestämmelserna i kommunallagen.

Uppgifter som framkom vid granskningen

Nämnden har överlåten tillsyn på 11 aktiva B-anläggningar i kommunen. Av dessa fick 8 st tillsynsbesök under 2022. 1 anmälan om ändring inkom under 2022.

Miljörapporterna i SMP hade olika status, en del stod som granskade men några stod som inkomna och det var svårt att avgöra om miljörapporterna var granskade.

Länsstyrelsen ger följande vägledning

För att länsstyrelsen ska överlåta tillsynen till kommunen måste den kunna visas att den obligatoriska tillsynen sköts på ett korrekt sätt och att det utöver det finns resurser för att bedriva tillsyn över överlåtna objekt. Nämnden måste därför visa att det finns resurser för tillsyn på små avlopp, C- och U-verksamheter samt hälsoskyddsobjekt som räknas som obligatoriska tillsynsområden. För närvarande sker ingen systematisk tillsyn på U-verksamheter och enligt inlämnad ärendestatistik sker tillsyn på ungefär hälften av de anmälda C-verksamheterna.

Nämnden måste även kunna visa på att den överlåtna tillsynen sköts korrekt. Till exempel måste samtliga delar av miljörapporteringen därför granskas. Kommunen behöver se över rutinen för granskning av miljörapporter i SMP så att handläggare gör på liknande sätt.

Det är också viktigt att inspektioner genomförs vid de överlåtna objekten och att dessa besök dokumenteras i inspektionsrapporter. Eventuella brister hos verksamheterna ska följas upp, vid behov med föreläggande om rättelse.

Enligt uppgifter från Enheten för miljöprövning på Länsstyrelsen har kommunen bl a inte medverkat vid en huvudförhandling för prövning av B-verksamhet i kommunen. Eftersom tillsynen är överlåten är det mycket viktigt att kommunen deltar då era synpunkter är viktiga för handläggningen.

Hälsoskyddstillsyn

Uppgifter som framkom vid granskningen

Hälsoskyddstillsynen är under uppbyggnad då den under många år varit nedprioriterad. De ansvariga handläggarna håller på att ta fram en flerårig plan fram till 2028 för tillsyn av fasta hälsoskyddsobjekt. Fasta tillsynsavgifter infördes för vissa verksamheter 2019 vilket har medfört mer resurser och att tillsynen blivit lättare att planera.

Troligen är resursbehovet större än vad som anges i behovsutredningen men det har varit svårt att göra en rimlig bedömning då erfarenheten från hälsoskyddstillsynen är väldigt liten än så länge.

Den tillsyn som bedrivs präglas av god ambition och samsyn mellan handläggarna. Det hålls temamöten varje vecka för avstämning av ärenden. Dessutom hålls planeringsmöten. Chefen är tillgänglig för hjälp med bedömningar.

Skolor och förskolor besöktes för första gången under 2022. Det finns många brister hos de kommunala skolorna och förskolorna varför nya besök ska ske 2023. Då kommer det ställas tydligare krav på åtgärder. Möte kommer hållas med fastighetsansvariga och utbildningsansvariga inom kommunen.

Teamet har rätt så bra kunskap om vilka yrkesmässiga hygieniska verksamheter som finns i kommun. Tillsyn av t ex fotvårdsverksamheter planeras till i höst.

Det förkommer inte så mycket klagomål på bostäder i kommunen. Någon planerad bostadstillsyn har inte genomförts ännu.

Länsstyrelsen ger följande vägledning

Miljö- och byggnämnden bör fortsätta bedriva den goda tillsynsverksamhet som finns för närvarande.

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen bör aktivt lyfta exempel på ärenden till nämnden så att nämnden kan följa verksamheten.

Det är viktigt att kommunala verksamhetsutövare behandlas på samma sätt som andra verksamhetsutövare. Det får inte finnas några hinder mot att använda de tillsynsverktyg som finns om så behövs.

Tillsyn av små avlopp

Uppgifter som framkom vid granskningen

Enligt uppgift kommer ca 100 ansökningar in årligen som handläggs av 2 inspektörer. Enligt tillsynsplanen finns ca 2,5 tjänster att tillgå. Under 2022 genomfördes totalt 23 avloppsinspektioner. Totalt finns minst 3200 små avlopp i kommunen.

En tillsynsrapport kan mynna ut i ett föreläggande för rättelse av brister alternativt ett förbud. Förbudstiden läggs vanligtvis på 1–2 år. Om avloppet uppfyller kraven avslutas ärendet. Rutinen är att skicka in förbud till inskrivningsmyndigheten men det sker inte alltid.

Det finns en 10-årig plan på en tillsynstakt med snitt på 200 avlopp per år. Om tillsynstakten inte hålls går den tillsyn som inte hinns med över till nästkommande år.

Åtgärdstakten låg tidigare högre men för att klara tillsynstakten uppskattas behovet till 5–6 tjänster. Tillsynen timdebiteras men uppskattad tidsåtgång för en inspektion är 2,5 timmar och ett förbud 4 timmar.

Vid förhandsbesked inför byggnation görs en bedömning om avloppet går att lösa, oftast diskuteras lösningar på plats tillsammans med bygg och sökanden.

Länsstyrelsen ger följande vägledning

Länsstyrelsen rekommenderar att ni påbörjar en systematisk tillsyn av enskilda avlopp vilket inte finns i dagsläget. Kommunen har satt en hög åtgärdstakt då alla enskilda avlopp ska vara besökta inom 10 år. För att klara målet behöver mer resurser avsättas för tillsyn, det är också viktigt att hitta en tillsynsmetodik som passar för verksamhet Miljö- och hälsoskydd. Med dagens resurs på 2,5 årsarbetskrafter bör det rymmas någon form av systematisk, planerad tillsyn.

Tillsynsrapporterna är kortfattade och i förbuden kan bedömningen göras tydligare. Detta gäller för samtliga tillsynsrapporter och bedömningar som miljöenheten producerar. Mottagaren bör kunna se vad som ligger till grund för besluten genom hänvisning till lagstöden samt hur nämnden motiverar det i sina beslut. Viktiga paragrafer i utsläppsförbudet är 2 kap, 3§ Miljöbalken som handlar om de allmänna hänsynsreglerna.

Vid hantering av bygglov och förhandsbesked bör miljöenheten ses som en remissinstans. Verksamhet Miljö- och hälsoskydd bör inte själva

inhämta material från sökanden utan påtala brister i underlaget för bygglovsavdelningen. Av remissyttrandet bör då framgå vad det är som saknas för att miljö- och hälsoskydd ska kunna göra en bedömning. Tillsynsmyndigheten bör vara teknikneutrala, det vill säga inte komma med förslag till avloppslösningar.

Lotta Sahlin Skoog/ Helena Laneby

Miljöskyddsavdelningen

Bifogas

Kompetensförsörjningsplan

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på

www.lansstyrelsen.se/dataskydd.